

Abramowicz, Andrzej

"Christian Jürgensen Thomsen 1788 - 29. december - 1988", [w:] "Aarbøger for Nordisk Oldkyndighed og Historie 1988", København 1988 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 35/2 - 3, 431-432

1990

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Z CZASOPISM

Christian Jürgensen Thomsen 1788 — 29. december — 1988. „Aarbøger for Nordisk Oldkyndighed og Historie 1988”, København 1988, 227 ss., il.

Det Kongelige Nordiske Oldskriftselskab czyli Królewskie Towarzystwo Starożytników Północy, założone w Kopenhadze w 1825 r. poświęciło swój rocznik za 1988 r. najznakomitszej postaci dziewiętnastowiecznej archeologii duńskiej, Christianowi Jürgensenowi Thomsenowi (1788-1865), którego nazwisko jest na zawsze połączone z tzw. systemem trzech epok, to jest z ideą, że ludzkość swe podstawowe narzędzia i broń wytwarzała najpierw z kamienia i kolejno potem z brązu i żelaza. Omawiany tom, związany z dwóchsetletnią rocznicą urodzin Thomsena zawiera artykuły, stanowiące opracowane wersje referatów przygotowanych na duńsko-szwedzko-niemieckie sympozjum, które odbyło się w Kopenhadze w 1987 r. Artykuły duńskie mają streszczenia angielskie, inne duńskie. Na tom składa się przedmowa Olafa Olsena (s. 7-9) oraz osiemnaście dalszych opracowań. Jørgen Jensen dał tekst pt. *Christian Jürgensen Thomsen og Treperiodesystemet* (Christian Jürgensen Thomsen i system trzech epok, s. 11-18), podkreślając iż zanim opublikował on w r. 1836 słynny przewodnik *Ledetraad til nordisk Oldkyndighed* ślady idei systemu znajdujemy w jego korespondencji od 1817 roku, a już w 1824 r. system ten służy mu do porządkowania materiałów na wystawie muzeum. Jørn Street-Jensen, *Thomsen og tredelingen — endnu engang* (Thomsen i system trójpodziałowy — jeszcze raz, s. 19-28) omawia materiały zabytkowe, które posłużyły Thomsenowi do jego podziałów, oraz stosowaną metodę. Girsten-Elizabeth Høgsbro, *C. J. Thomsen og fortidsminderne* (C. J. Thomsen i starożytne pomniki, s. 29-51), zwraca uwagę na akcje Thomsena w zakresie ochrony zabytków. Bente Gundestrup *Kunstkammeret, Kunstmuseet og Thomsen* (Kunstkamera, Muzeum Sztuki i Thomsen, s. 53-62) daje zarys dziejów Kunstkamery założonej ok. 1650 r. przez Fryderyka III, przekształconej następnie w Muzeum Sztuki i Galerię Obrazów. Po śmierci J. C. Spenglera w 1839 r. Thomsen objął dyrekcję zbiorów doprowadzając do ich restrukturalizacji. Hanne Westergaard, *Christian Jürgensen Thomsen og de skønne kunster* (Christian Jürgensen Thomsen i sztuki piękne, s. 63-82) omawia stosunek Thomsena do sztuk pięknych, m.in. do sztuki mu współczesnej oraz jego politykę zakupów. Helge Brinch Madsen, *Restaurering for det Oldnordiske Museum ved C. J. Thomsen* (s. 83-95) przedstawia działalność Thomsena w zakresie konserwacji i rekonstrukcji zabytków w Oldnordiske Muzeum. Anne Kromann i Jørgen Steen Jensen, *C. J. Thomsen som numismatiker* (C. J. Thomsen jako numizmatyk, s. 97-112) omawiają jego działalność numizmatyczną, jako zbieracza oraz kustosza i dyrektora Królewskich Zbiorów Monet i Medali. Artykuł zawiera bibliografię

numizmatyczną C. J. Thomsena. Ian Wiséhn, *C. J. Thomsen och B. E. Hildebrand 1838-1865* (s. 113-128) referuje kontakty między C. J. Thomsenem a Brorem Emilem Hildebrandem (1806-1884), znakomitym archeologiem szwedzkim, który przejął od niego system trzech epok i zastosował w Lundzie i Sztokholmie w latach trzydziestych XIX w. Peter Berghaus, *Christian Jürgensen Thomsen und Hermann Grote* (s. 129-140) omawia m.in. listy jakie wymieniał Thomsen z H. Grote (1802-1895), numizmatykiem niemieckim. Tu na uwagę zasługuje informacja, że Thomsen był nastawiony krytycznie do Joachima Lelewela — jako do numizmatyka. Ida Haugsted, *Italiensrejsen 1846* (s. 141-154) relacjonuje podróż do Włoch, którą Thomsen odbył w 1848 r. m.in. w celu zakupu starożytności, zabytków etnograficznych, monet, miedziorytów, książek i malowideł do zbiorów własnych i do publicznych zbiorów duńskich. Ta sama autorka umieściła w tomie jeszcze następny artykuł, *Fotograf Piił's daguerreotypi af C. J. Thomsen* (s. 155-159) referując zagadnienie fotografii Thomsena, którą wykonał wczesny, duński fotografik Aetionius Theodorus Piił (1804-1884). Søren Dietz, *C. J. Thomsen og Antik-Cabinettet* (s. 161-167) opisuje zorganizowaną przez Thomsena w r. 1851 ekspozycję starożytności egipskich, greckich i rzymskich z dawnych zbiorów królewskich i innych. Torben Lundbaek, *Chr. Jürgensen Thomsen og Det Etnografiske Museum* (s. 169-177) informuje nas o pracach Thomsena jako organizatora specjalistycznego Muzeum Etnograficznego w Kopenhadze, które zostało otwarte w 1841 r. Muzeum zajmowało 44 sale i za czasów Thomsena było jedynym i przez wiele lat najlepszym ogólnym muzeum etnograficznym na świecie. Finn Askgaard, *Christian Jürgensen Thomsen og Tøjhusmuseet* (C. J. Thomsen i Królewskie Duńskie Muzeum Arsenалу, s. 179-186) referuje działalność Thomsena związaną z historycznymi kolekcjami broni i uzbrojenia. Brigitte Kjaer, *Gensidig afhaengighed og godt samarbejde. Om C. J. Thomsen forhold til de kulturhistoriske provinssamlinger* (Wzajemna zależność i dobra współpraca. O związkach C. J. Thomsena z prowincjonalnymi zbiorami dotyczącymi historii kultury, s. 187-196). Tytuł mówi o treści. Dagmar Unverhau, *Der Bjolderuper Runenstein. Eine neue Epoche in der Archäologie* (s. 197-208), artykuł dotyczy odkrycia i dalszych dziejów kamienia runicznego z Bjolderup. Jørgen Steen Jensen, *Breve till Thomsen* (Listy do C. J. Thomsena, s. 209-216) informuje o listach pisanych do Thomsena i daje spis korespondentów. Jest wśród nich Tadeusz Wolański (listy z 1827 i 1844 r.). Tom kończy kalendarz życia Thomsena (s. 217-219), lista jego portretów i wyobrażeń (s. 221) oraz indeks osobowy. Czytelnik pozostaje pod wrażeniem i chyba taka była intencja redakcji, że różne strony działalności Thomsena zbiegają się w nim jako w znakomitym muzeologu.

Andrzej Abramowicz
(Łódź)